

18.9.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

FinELibin ohjausryhmän kokous 18.9.2017

Aika maanantai 18.9.2017 klo 13-16
Paikka Kansalliskirjasto, Päärakennus, Yliopistonkatu 1, 2. krs, C222, Fabiania-kokoushuone
Läsnä Riitta Pyykkö, vararehtori, Turun yliopisto, puheenjohtaja
Kristiina Hormia-Poutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut
Jouni Koski, rehtori, Laurea ammattikorkeakoulu, saapui klo 13.20
Tuula Hämäläinen, Team Leader, Knowledge Solutions, VTT
Lea Kauppi, pääjohtaja, Suomen ympäristökeskus
Eeva Klinga-Hyöty, tietopalvelupäällikkö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Kristiina Kontiainen, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Tarja Koskimies, kirjastonjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö, saapui klo 14.06
Minna Niemi-Grundström, kirjastonjohtaja, Tampereen yliopisto
Ulla Nygren, kirjastonjohtaja, Turun yliopisto, Minna Niemi-Grundströmin varajäsen, Pia Södergårdin tilalla
Virva Nousiainen-Hiiri, toimistopäällikkö, Helsingin kaupunginkirjasto, etäyhteydellä
Sirpa Suonpää, informaatikko, Luonnonvarakeskus
Paula Mikkonen, Kansalliskirjasto/FinELib, sihteeri

Poissa Minna Karvonen, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Pia Södergård, överbibliotekarie, Åbo Akademi
Liisa Rossi, järjestelmä- ja verkkopäällikkö, Kuopion kaupunginkirjasto

Asiantuntijat Terhi Manninen, hankinta-asiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib

Esittelijä Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö, Kansalliskirjasto/FinELib

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys:

Puheenjohtaja avaa kokouksen ja toteaa osallistujat. Hyväksyttäneen esityslista. Tiedoksi ed. kokouksen hyväksytty pöytäkirja (Liite 1).

Keskustelu:

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.02. Todettiin osallistujat.

Päätös:

Esityslista hyväksyttiin.

2. Open Access: Five Principles for Negotiations with Publishers

LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) on julkaissut periaatteet kustantajien kanssa käytäviin Open Access -neuvotteluihin (Liite 2).

Esitys:

Keskustellaan periaatteista osana FinELibin aineistoneuvottelua.

18.9.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Keskustelu:

Kristiina Hormia-Poutanen kertoi, että avoin tiede on keskeinen LIBERin strategiassa. LIBERin Open Access –ryhmä on laatinut kirjastoja tukeakseen periaatteet kustantajien kanssa käytäviin Open Access -neuvotteluihin.

Arja Tuuliniemi esitteli periaatteet. Hän totesi että LIBERin viiden periaatteen lisäksi on myös muita tärkeitä asioita joita tulee ottaa esiin OA-neuvotteluissa.

Keskustelussa todettiin, että listaus on hyvä tuki kirjastoille ja että aineistojen pitkäaikaiskäyttö on keskeistä kirjastojen kannalta. Kun kirjastot neuvottelevat yksinään, neuvotteluasema ei usein ole yhtä hyvä kuin konsortiona.

Päätös:

Todettiin, että FinELib tukee LIBERin periaatteita.

3. Ajankohtaista syksyn aineistoneuvotteluista

FinELib neuvottelee syksyn aikana muiden aineistojen lisäksi useiden lehtipakettien jatkosopimuksia. Neuvotteluissa tärkeimpiä tavoitteita ovat kohtuullinen hinta sekä siirtyminen kohti avointa julkaisemista.

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee neuvottelujen tilanteen (Liite 3). Keskustellaan neuvottelutilanteesta.

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi esitteli neuvottelutavoitteet, kustantajien Open Access -malleja sekä neuvottelutilanteen kustantajittain. Ohjausryhmän keskustelussa pidettiin tärkeänä, että FinELib-toimisto tiedottaa neuvottelujen etenemisestä ja tuloksista rehtoreille ja kirjastojen johtajille.

Neuvotteluissa keskeistä on turvata pääsy aineistoihin ja lisätä avoimen julkaisemisen mahdollisuuksia niin, että kokonaiskustannukset olisivat kohtuullisia. Neuvotteluiden edistymiselle on ollut erittäin tärkeää se, että konsortion jäsenorganisaatioiden johtajat ja tutkijat ovat osoittaneet tukensa neuvotteluille.

SYNin piirissä on noussut esiin tarve järjestää open access -työpajoja kirjastoille, jotka neuvottelevat itse kustantajien kanssa. FinELib-toimisto ei pysty järjestämään koulutusta kuluvan syksyn aikana, mutta asiaan voidaan palata keväällä.

Päätös:

FinELib-toimisto tiedottaa neuvotteluista konsortion jäsenorganisaatioille. FinELib-toimisto selvittää mahdollisuutta järjestää OA-työpajoja kirjastoille kevään aikana.

4. Strategian toimenpideohjelma 2017-2020

- Tutkimus ja oppiminen yli organisaatorajojen

18.9.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

Ohjausryhmä päätti kokouksissaan 2/2017 ja 3/2017 FinELibin 'tutkimuksen ja oppimisen edistäminen yli organisaatorajojen' -pilotoinnista.

Esitys:

Terhi Manninen esittelee tilannekatsauksen pilotteihin (Liite 4). Keskustellaan tilannekatsauksesta.

Keskustelu:

Terhi Manninen esitteli aineistojen laajennuspilottien tilanteen. Piloteissa ovat mukana Tampere3 (Tampereen yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu), LUT ja Saimaan ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu, Terveyskampus Turku (Turun yliopisto, Turun ammattikorkeakoulu, Åbo Akademi, Yrkeshögskolan Novia), 3amk (Haaga-Helia, Metropolia, Laurea) sekä mahdollisesti Aalto-yliopisto. Yleisistä kirjastoista ovat mukana Oulun ja Kuusamon kaupunginkirjastot. Piloteissa on mukana neljä ulkomaista ja kaksi kotimaista lehtiaineistoa, joiden uusinnasta käydään neuvottelut tämän syksyn aikana. Kustakin aineistosta on käynnissä vähintään kaksi pilottia. Pilotoinnin kohteena on useimmissa tapauksissa koulutusyhteistyö. Korkeakoulujen tiivistyvä koulutusyhteistyö esim. konsernirakenteiden myötä lisää ristiinopiskelua ja edellyttää myös aiempaa laajempaa pääsyä aineistoihin. Yleisten kirjastojen piloteissa aineisto halutaan laajentaa myös lukioiden käyttöön. Aalto-yliopistossa mahdollisena pilottikohteena on aineistojen käyttö ulkomaan kampuksella.

FinELib-toimisto on järjestänyt kaikkien pilottiin osallistuvien kanssa verkkotapaamiset, joissa on käyty läpi organisaatioiden tarpeita ja pilotoinnin edellytyksiä. Noin puolessa tapauksista kyse ei niinkään ole tarpeesta laajentaa aineistojen käyttöoikeuksia uusille käyttäjärühmille vaan halusta saada useamman organisaation yhteinen aineistolisenssi, jolla toivotaan säästettävän kustannuksia. Neuvottelut kustantajien kanssa käynnistetään lähiaikoina. Lisäksi selvitetään, miten organisaatiot pystyisivät rajaamaan uusien käyttäjärühmien pääsyn vain niihin aineistoihin, joihin näille sopimuksin hankitaan käyttöoikeudet.

Manninen totesi, että yliopisto- ja ammattikorkeakoululakien uudistus lisää korkeakoulujen välistä koulutusyhteistyötä ja ristiinopiskelijoiden määrät tulevat jatkossa kasvamaan. Konsortiossa on mietittävä keinoja, joilla laajeneva yhteistyö voidaan turvata.

Keskusteltiin piloteista, aineistojen käyttäjien rajaamisesta, ulkomaan kampusten sisällyttämisestä pilotteihin ja koulutusyhteistyön määrästä. Sovittiin, että Turun yliopiston IT-hallinnon tekemä käyttäjien rajaukseen liittyvä yhteenveto jaetaan nyt pilottiryhmälle ja myöhemmin raportoinnin yhteydessä koko konsortiolle. Todettiin, että koulutusyhteistyö ei ole pelkästään pilottiorganisaatioiden asia, koska koulutusyhteistyötä tehdään jo varsin laajasti muuallakin. Kustantajat ovat edellyttäneet suorissa sopimuksissa ulkomaisten yhteistyökumppanien kirjaamista mukaan sopimuksiin. Keskustelussa todettiin, että korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kampuksilla tapahtuva yhteistyö vaikeutuu, jos aineistojen käyttö on rajattua.

Päätös:

Turun yliopiston tekemä käyttäjien rajaukseen liittyvä yhteenveto jaetaan pilottiryhmälle.

- Konsortion aineistohankinta – suurimman mahdollisimman hyödyn saavuttaminen

Konsortion aineistohankinnan pyrkimyksenä on hankkia aineistoja, joissa konsortion hyöty keskitetystä hankinnasta on mahdollisimman suuri. Ohjausryhmä päätti kokouksissaan

18.9.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

2/2017 ja 3/2017 aineistot, joiden konsortiohankintaa ei jatketa. Joidenkin aineistojen osalta päätös konsortiohankinnasta sovittiin tehtäväksi ohjausryhmän 4/2017 kokouksessa.

Esitys:

Arja Tuuliniemi esittelee aineistot, joiden konsortiohankinnan jatkosta ohjausryhmä päättää (Liite 5).

Keskustelu:

Arja Tuuliniemi kertoi, että esityksen taustalla on tarve selkiyttää sitä, mihin konsortion palveluyksikön työpanosta käytetään niin, että siitä on eniten hyötyä konsortiolle. Konsortio on uudelleenarvioinut konsortion hankkimia aineistoja ja päättänyt muutaman aineiston osalta lopettaa konsortiohankinnan. Ohjausryhmä siirsi edellisessä kokouksessaan päätöksen konsortiohankinnasta neljän aineiston osalta (MLA (Modern language Association of America), PsycArticles, PsycInfo ja Econlit) ohjausryhmän syyskuun kokoukseen. Nämä neljä aineistoa konsortio on hankinnat virallisen kilpailutusmenettelyn kautta. Aineistojen sopimukset päättyvät vuoden 2018 lopussa.

Arja Tuuliniemi kertoi, että aineistojen vähentäminen on FinELibin strategian mukaista. FinELib-toimiston tehtäväksi on tullut uusia kehittämishankkeita, kuten edellä mainitut aineistojen laajennuspilotit, joihin on kohdennettava resursseja. Todettiin, että myös FinELib-toimiston henkilöresurssit ovat vähentyneet Helsingin yliopiston talouden sopeuttamisen myötä.

Ohjausryhmän keskustelussa todettiin, että yksi konsortiohankinnan etuja on kirjastojen työajan säästö, kun FinELib-toimisto on hoitanut aineistosopimukset. Nyt palveluyksikön tekemä työ siirtyy kirjastoille, joiden resurssit ovat pienentyneet. Todettiin myös, että kirjastot eivät suorissa sopimuksissaan saa ehkä yhtä hyviä sopimusehtoja kuin konsortiohankintoina ja siksi kirjastojen on haettava yhteistyötä aineistohankinnoissa. Kirjastojen hankintayhteistyöstä ammattikorkeakouluilla on jo kokemusta ja ammattikorkeakoulut ovat yhteistyöllä säästäneet työvoimaresursseja.

Ohjausryhmässä todettiin myös, että esitys aineistojen vähentämisestä on perusteellisesti valmisteltu. Lisäksi todettiin, että kilpailutukset vaativat paljon resursseja. Todettiin, että asiantuntemuksen ja tiedon välittäminen FinELib-toimiston ja kirjastojen välillä sekä kirjastojen kesken on tärkeää jatkossakin. Puheenjohtaja totesi, että keskustelu ei niinkään kohdistunut näihin esitettyihin aineistoihin, vaan ohjausryhmän jäsenet esittivät yleistä huolta kirjastokentän resursoinnista.

Päätös: Päätettiin, että MLA (Modern language Association of America), PsycArticles, PsycInfo ja Econlit -aineistoja ei enää hankita konsortiohankintana vuoden 2019 alusta lähtien.

5. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

Tuula Hämäläinen kertoi, että Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymä (LYNET), Sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymä (SOTERKO) ja Tutkimuslaitosten johtajien neuvosto (TUNE) yhdistyvät tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanetiksi 1.1.2018 lähtien. Tulanet on UNIFIa ja Arenea vastaava ryhmittymä, jonka piirissä selvitetään mm. kampusyhteistyötä. Tulanetin yhteydessä toimii myös tutkimuslaitosten tietopalveluryhmä.

18.9.2017

Kirjastoverkkopalvelut,
FinELib

6. Muut asiat

6.1. Muutoksia konsortion taloushallinnon raportointiperiaatteisiin

Arja Tuuliniemi kertoi Kansalliskirjaston suunnitelmista muuttaa taloushallinnon raportointia (Liite 6). Aineistoihin käytetty rahoitus, maksullisen palvelutoiminnan tulo, palkat ja tilakustannukset pystytään konsortiossa raportoimaan erikseen jatkossakin. Muita menoja ei raportoida enää erikseen. Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden kokonaisuus raportoidaan kirjastoille Kansalliskirjaston ja kirjastosektoreiden välisissä kokouksissa. Ohjausryhmän edustajat eivät pitäneet raportointimuutosta ongelmana, kunhan ohjausryhmälle tuotetaan jatkossakin sen tarpeisiin riittävät raportit.

7. Tiedotusasiat

8. 7.1. FinELibin verkkosivujen käyttötilastot

Arja Tuuliniemi esitteli FinELibin julkisten verkkosivujen ja FinELibin ekstranet-sivujen käyttötilastoja vuodelta 2017. (Liite 7)

9. Seuraava kokous

Seuraava ohjausryhmän kokous on maanantaina 20.11.2017 klo 13.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.50.

LIITTEET

Liite 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja tiedoksi

(https://www.kiwi.fi/download/attachments/41027142/ohjausryhma_poytakirja_3_2017_s%C3%A4hk%C3%B6postikokous.pdf?version=1&modificationDate=1502871543078&api=v2)

Liite 2: Open Access: Five Principles for Negotiations with Publishers

(<http://libereurope.eu/blog/2017/09/07/open-access-five-principles-negotiations-publishers/>)

Liite 3: Neuvottelutilanne

Liite 4: Pilotointi

Liite 5: Konsortiohankinnat

Liite 6: Raportointiperiaatteet

Liite 7: Verkkosivujen käyttötilastot